

Betere teksten dankzij ‘outline-tool’

Milou de Smet, Hein Broekkamp, Saskia Brand-Gruwel en Paul Kirschner

Citeren als: De Smet, M., Broekkamp, H., Brand-Gruwel, S., & Kirschner, P. (2010). Betere teksten dankzij outline-tool. *Didaktief*, 40 (10), 40-41.

Leerlingen die met een outline-tool werken, schrijven beter gestructureerde teksten en ervaren minder cognitieve belasting tijdens het uitvoeren van de schrijftaak. Hoe vaker ze dit hulpmiddel gebruiken, hoe meer vooruitgang ze boeken. Voorwaarde is wel dat ze de tool zelf zowel nuttig als prettig vinden.

Leerlingen hebben vaak moeite om structuur in hun tekst aan te brengen. Ze weten wel waarover ze willen schrijven, maar het blijkt een struikelblok om een goedlopende tekst te organiseren en uit te werken. Het kan dan nuttig zijn om eerst een outline te maken, een geordend lijstje met tekstideeën. Leerlingen doen dit soms al met pen en papier, maar het komt hun schrijfvaardigheid nog meer ten goede wanneer zij hulpmiddelen leren gebruiken die geïntegreerd zijn in tekstverwerkingsprogramma's.

Met steun van Stichting Kennisnet onderzocht het Centre for Learning Sciences and Technologies (CELSTEC) hoe een *outline-tool* scholieren kan helpen bij het schrijven van teksten. Een *outline-tool* is een elektronisch hulpmiddel dat in ieders tekstverwerker zit en waarmee de gebruiker tekstideeën gemakkelijk kan ordenen en vervolgens uitwerken. Vergelijkbaar met tools als vergelijken van versies van een document, autocorrectie van tekst of de spellingcontrole.

Leerlingen die met de *outline-tool* werken, structureren en presenteren hun tekst beter dan de andere leerlingen. De schrijfprestaties worden nog beter wanneer zij het instrument herhaaldelijk gebruiken. Tegelijkertijd worden leerlingen die de tool gebruiken minder cognitief belast dan hun klasgenoten die dezelfde schrijftaak uitvoeren zonder tool.

FOCUSSEN

Wij lieten leerlingen uit 4vwo-geschiedenisklassen twee betogen schrijven. Eén groep schreef beide teksten met behulp van de *outline-tool*, terwijl de andere groep de eerste tekst schreef zonder de tool en pas bij de tweede schrijftaak de *outline-tool* gebruikte. Voordat de leerlingen voor de eerste keer met de tool moesten werken, kregen ze een klassikale instructie van tien minuten, waarin de werking van de *outline-tool* en de functie van de verschillende iconen op de taakbalk werd uitgelegd. We beoordeelden de kwaliteit van de structuur van de teksten aan de hand van de uitwerking van essentiële onderdelen zoals een inleiding, kern en conclusie. Ook keken we naar de presentatie van de structuur, bijvoorbeeld gebruik van alinea's en verbindingswoorden. De twee onderzoeksgroepen bleken tijdens de eerste schrijftaak nagenoeg even hoog te scoren. Tijdens de tweede schrijftaak waren er wel significante verschillen. De leerlingen die pas bij de tweede schrijftaak de tool gebruikten, voerden deze opdracht niet veel beter uit dan de eerste, zonder tool. Maar de leerlingen die twee keer een betogende tekst met de tool schreven, bleken de tweede keer zowel op tekststructuur als op structuurpresentatie veel hoger te scoren. Deze resultaten laten zien dat – herhaaldelijk – gebruik van de *outline-tool*

leerlingen helpt om tekst te structureren en die structuur duidelijk te presenteren. De outline-tool lijkt dus een eenvoudig, doch veelbelovend middel om schrijfproducten te verbeteren. Om na te gaan of de outline-tool bij de leerlingen niet te veel cognitieve belasting veroorzaakt, hebben we via een vragenlijst de cognitieve belasting gemeten die leerlingen ervoeren tijdens de schrijftaken. We zien dat de cognitieve belasting tijdens de tweede schrijftaak voor beide groepen daalt ten opzichte van de eerste schrijftaak. Voor de leerlingen die dan voor de eerste keer de outline-tool gebruiken is dat verschil het grootst. Zij ervaren een grotere daling in cognitieve belasting dankzij de interventie van de outline-tool. Dat kan komen door het feit dat de outline-tool leerlingen stimuleert om op voorhand al over tekstdoelen en structuur na te denken. Wanneer ze vervolgens de tekst volledig uitwerken, hoeven zij niet op te veel aspecten tegelijk te focussen. Dat zorgt voor een minder hoge belasting en dat maakt de outline-tool efficiënt. Bovendien reageren leerlingen positief op de outline-tool. Ze leren snel hoe ze hem kunnen inzetten. Een korte outline-training van tien minuten bleek daarvoor genoeg. Ruim de helft van de leerlingen zou de outline-tool aanraden aan een klasgenoot. De outline-tool in een tekstverwerker kan een impuls geven aan het schrijfonderwijs. Leraren kunnen de verschillende mogelijkheden van de outline-tool aan de leerlingen uitleggen en de verschillende schrijftactieken bespreken. Het is erg zinvol om een goede instructie te geven over wat de outline-tool precies inhoudt en wat het nut ervan is, bijvoorbeeld als onderdeel van het vak Nederlands. In breder verband kan de outline-tool benut worden om het hele curriculum te ondersteunen.

De Smet, M., Broekkamp, H., Brand-Gruwel, S., Kirschner, P.A. Effects of Outlining on Students Argumentative Writing Performance. E milou.desmet@ou.nl.